

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

УНІВЕРСИТЕТ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ В ПЕРЕЯСЛАВІ

кафедра іноземної філології, перекладу та методики навчання

МАТЕРІАЛИ

**VIII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ І ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО:
ТОЧКИ ДОТИКУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ»
(9 травня 2025 р.)**

PROCEEDINGS

**OF THE 8-TH INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
«CROSS-CULTURAL COMMUNICATION AND TRANSLATION STUDIES: COMMON
ISSUES AND DEVELOPMENT PROSPECTS»
(May 9, 2025)**

Переяслав / Pereiaslav – 2025

УДК 81'25:316.77
М58

*Рекомендовано до друку вченою радою Університеті Григорія Сковороди в Переяславі
(протокол № 9 від 29 квітня 2025 року)*

Міжкультурна комунікація і перекладознавство: точки дотику та перспективи розвитку : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф., 9 трав. 2025 р., [Переяслав] : зб. тез : електронна кн. у 2 ч. / голов. ред. К. І. Мізін ; Університет Григорія Сковороди в Переяславі. Переяслав (Київ. обл.) : Домбровська Я. М., 2025. Ч. 1. 89 с.

Редакційна колегія: *К.І. Мізін (гол. ред.), Л.П. Летюча і Є.В. Костик (відп. ред.), С.В. Дуброва, Н.В. Борисова, Т.В. Заболотна, Ю.О. Молоткіна, Н.Ю. Сердюк, О.Б. Скляренко, Н.С. Христич, Н.В. Швець, М.Г. Шемуда.*

До збірника тез увійшли матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Міжкультурна комунікація і перекладознавство: точки дотику та перспективи розвитку» у м. Переяслав 9 травня 2025 року.

Розраховано на наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів філологічних спеціальностей.

Crosscultural communication and translation studies: common issues and development prospects : the 8-th International scientific and practical conference, May 9, 2025, [Pereiaslav] : collection of abstracts : Digital book in 2 parts / Ed. by K.I. Mizin ; Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav (Kyiv region) : Dombrovska Ya. M., 2025. P.1. 89 p.

Organizing Board: *Kostiantyn Mizin (head), Liubov Letiucha & Yevheniia Kostyk (secretaries), Svitlana Dubrova, Nataliia Borysova, Tetiana Zabolotna, Yuliia Molotkina, Nataliia Serdiuk, Olesia Skliarenko, Nina Khrystych, Nataliia Shvets, Maryna Shemuda.*

This volume includes proceedings of the 8-th International scientific and practical conference «Crosscultural communication and translation studies: common issues and development prospects», which took place in Pereiaslav on the 9th of May 2025.

This book is presented for scholars, lecturers, post-graduate students and Philology students.

Відповідальність за достовірність викладених у публікаціях фактів, а також за можливі огріхи щодо технічного оформлення цих публікацій несуть їхні автори.

УДК 81'25:316.77
М58

© Університет Григорія Сковороди в Переяславі, 2025
© Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav, 2025

Костянтин Мізін	<i>Визначення поняття «емоційний концептуальний проксимат».....</i>	54
Богуслава Немцова	<i>Na nebi vyšly hvězdy. K některým jazykovým zvláštnostem konceptu Počasí v českém a ruském jazyce.....</i>	57
Леся Овсієнко	<i>Особливості поширення специфічної лексики в німецькомовному інтернет-дискурсі.....</i>	59
Мар'яна Оленяк	<i>Лексичні та поетичні виклики перекладу давньоанглійської поеми «The Phoenix».....</i>	61
Олександра Пальчевська, Петро Губич	<i>Using Language Tools and Concordances for Distinguishing Terms and Compiling The “English-Polish-Ukrainian Corpus Based Dictionary of Fire and Rescue Terms”.....</i>	63
Олександр Петров	<i>Challenges of Intercultural Communication and Translation in the Digital Age.....</i>	65
Анастасія Петрова	<i>The Effects of Cultural Stereotypes on Cross-Cultural Communication.....</i>	67
Ольга Пешкова	<i>Роль аналогії у перекладі мовної гри.....</i>	68
Сергій Потапенко	<i>Медійний і хронологічний відліки війни в Україні: в чому відмінність?.....</i>	70
Анатолій Приходько	<i>Преферентні засоби мовленнєвої виразності в текстах англо- та німецькомовних гімнів.....</i>	72
Катерина Сава	<i>Орієнталізм Едварда Саїда у контексті міжкультурної комунікації.....</i>	77
Олеся Скляренко	<i>Machine Translation and Cultural Mediation: A Double-edged Tool in Intercultural Communication.....</i>	79
Галина Строганова	<i>Метафора як відображення національного світогляду (на матеріалі українських і німецьких фразеологізмів).....</i>	81
Ірина Фролова, Ярослав Безкровний	<i>Переклад у цифрову епоху: інструменти і об'єкти.....</i>	83
Тетяна Цепенюк	<i>Переклад розмовної мови у художній прозі.....</i>	85
Галина Чумак	<i>Відтворення молодіжного сленгу в англо-українському перекладі.....</i>	87

Тетяна Цепенюк
кандидат філологічних наук
доцент, завідувач кафедри теорії і практики перекладу
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Тернопіль, Україна

ПЕРЕКЛАД РОЗМОВНОЇ МОВИ У ХУДОЖНІЙ ПРОЗІ

У художній літературі розмовна мова виконує низку важливих функцій: вона допомагає розкрити характери персонажів, відтворити колорит місцевості, надати тексту експресивності та драматизму. Для перекладача така мова стає особливим викликом, адже її специфіка полягає у варіативності, динаміці та залежності від культурного контексту. Розмовна мова включає в себе сукупність мовних засобів, які використовуються в повсякденних ситуаціях, і часто відступає від норм літературної мови. До основних елементів розмовної мови можемо віднести сленг, діалекти, стилістично-знижену лексику, жаргонізми, емоційну та експресивну лексику (вигуки, пестливі слова), фразеологічні одиниці тощо. На синтаксичному рівні розмовна мова реалізується через використання простих речень, неповних речень, номінативних конструкцій, повторів, тавтології, еліптичних конструкцій, які використовуються у художній прозі для стилізації діалогів.

Пропонуємо розглянути прийоми перекладу розмовної мови на прикладі ілюстративного матеріалу з твору Донни Тартт «Щиголь». Головним героєм у романі є юнак Тео. Його мовлення густо пересипане розмовною та обценною лексикою, особливо у діалогах із однолітками, зокрема з Борісом – підлітком із асоціальної сім'ї. У перекладі обценної лексики, як правило, спостерігаємо використання розмовних одиниць, які не є лайливими: *Twat* (Tartt, 2014: 262) – **прудурок** (Тарпт, 2019: 245), *...can you believe these **fucking** idiots?* (Tartt, 2014: 262) - ... не можеш ти повірити, що у нас існують такі **myні** йолони? (Тарпт, 2019: 245), *Get up, **asshole*** (Tartt, 2014: 34) – **Уставай, вилупку!** (Тарпт, 2019: 35). Подекуди спостерігається нейтралізація: *keep your **fucking** mouth shut* (Tartt, 2014: 14) – **лише тримай рота на замку** (Тарпт, 2019: 16), однак використання цієї фразеологічної

одиниці дозволяє перекладачу відтворити експресивний потенціал висловлювання. У творі знаходимо також чимало сленгу і розмовної лексики: *Nyah* (Tartt, 2014: 264)- *не* (Тарпт, 2019: 246), *Yah, it sucks* (Tartt, 2014: 266) - *Атож, хрінова моя доля* (Тарпт, 2019: 249), *Sorry, kiddo* (Tartt, 2014: 282) – *Пробач, сину* (Тарпт, 2019: 265). Як бачимо, у першому прикладі розмовний варіант слова *но* відтворено його еквівалентом *не*, у другому прикладі прикметник *хріновий* теж повністю відтворює значення англійського виразу *it sucks*, хоча прислівник *yah* нейтралізується у перекладі. Нейтралізацію спостерігаємо і в третьому прикладі. Наступний приклад ілюструє вживання вигуку: *Oh, wow, thanks* (Tartt, 2014: 269) – *Ух ти, дякую!* (Тарпт, 2019: 252). Український відповідник повністю відтворює англійську одиницю. Авторка використовує також фразеологічні одиниці, як от: *Like Thoreau gave a toss about roads...* (Tartt, 2014: 262) – *Торо на фіг здалися ті дороги* (Тарпт, 2019: 245), ... *I'd been racking my brains...* (Tartt, 2014: 108) – ... *і сушив голову...* (Тарпт, 2019: 100) тощо. Якщо у другому прикладі фразеологізм відтворено повним еквівалентом, то у першому спостерігаємо переклад фразеологічної одиниці сленговим словом. Однак обидва варіанти є цілком прийнятними, оскільки повністю передають емоційний стан героїв. У розмовах юнаки доволі часто використовують аграматичні конструкції – не вживають допоміжних дієслів у запитаннях, використовують неправильну форму допоміжних дієслів, вживають іменники у неправильній формі числа. Здебільшого такі девіації не вдається відтворити у перекладі через особливості граматичної системи української мови: *You think?* (Tartt, 2014: 269) – *Ти думаєш?* (Тарпт, 2019: 252), *You saw this movie before?* (Tartt, 2014: 279) – *Ти бачив цей фільм раніше?* (Тарпт, 2019: 263), *What'd you do?* (Tartt, 2014: 286) – *Що ти там накоїв?* (Тарпт, 2019: 269), *His moneys* (Tartt, 2014: 290) – *Свої гроші?* (Тарпт, 2019: 272), *He don't know dick* (Tartt, 2014: 34) – *Він ні хріна не знає* (Тарпт, 2019: 35).

ЛІТЕРАТУРА

- Тарпт, Д. (2016). *Щиголь*. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля».
- Tartt, D. (2014). *The Goldfinch*. London : Abacus.